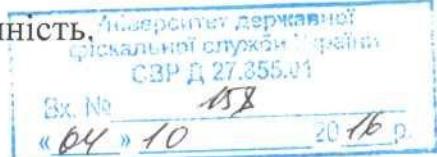

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертаційну роботу Соколової Катерини Юріївни
«Фінансовий моніторинг податкових ризиків у контролально-перевірочній
роботі органів Державної фіiscalьної служби України»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

1. Актуальність теми дисертаційної роботи. Впродовж останніх років в Україні докладається надзвичайно багато зусиль для реформування податкової системи та виведення її на якісно новий рівень. Трансформація економічних відносин, розвиток новітніх технологій, гармонізація взаємовідносин між фіiscalьною службою та платниками податків, що мають місце в сучасному світі, вимагають нових підходів до проведення контролально-перевірочних заходів. Про необхідність введення системних змін вказує і недосконалість сучасних процедур податкового контролю, свідчення чого стає зростання кількості застосовуваних схем мінімізації податкових зобов'язань та відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом.

Необхідність підвищення ефективності реалізації фіiscalального та регулюючого потенціалу національних податкових систем, породжує пошук шляхів вдосконалення механізму відбору платників податків до проведення контролально-перевірочної роботи та включення в план-графік документальних перевірок найбільш ризикових суб'єктів господарювання. Саме тому, актуальна потреба створення ефективних умов для забезпечення максимальної мобілізації податкових платежів до бюджету, проблематика процедури моніторингу податкових ризиків в контролально-перевірочній діяльності органів фіiscalьної служби обумовила вибір теми, визначили мету, завдання, структуру та логіку дисертаційної роботи. Відображені в дисертaciї наукові положення, висновки та пропозиції є достатньо обґрунтованими, мають наукову новизну, теоретичну і практичну цінність.

Викладене вище вказує на актуальність дисертаційного дослідження Соколової К.Ю. Актуальність обраної тематики підтверджують і публікації авторитетних міжнародних експертів у сфері оподаткування, які рекомендують національним податковим службам зосереджувати увагу виключно на ризикових платниках податків, адже саме виявлені та відпрацьовані ризики, можуть бути тим локомотивом у контрольно-перевірочній роботі, який сприятиме наповненню бюджету та своєчасному виявленню схем мінімізації податкових зобов'язань тощо.

Дисертаційне дослідження є складовою науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту фіiscalної політики Університету державної фіiscalної служби України «Алгоритм виявлення ризикових суб'єктів господарювання-платників податку на прибуток підприємств на основі аналізу співвідношення показників фінансової звітності» (номер державної реєстрації 0116U004969).

2. Ступінь обґрутованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертаційна робота Соколової К.Ю. характеризується самостійністю виконання й завершеністю. Для реалізації поставленої мети дослідження в роботі коректно сформульовано достатній перелік завдань, визначені об'єкт та предмет дослідження. Окремі складові дослідження досить логічно вписуються у загальний зміст та структуру дисертаційної роботи.

Отримані результати ґрунтуються на критичному аналізі значної кількості монографічних праць, наукових статей у фахових виданнях авторитетних вітчизняних та зарубіжних вчених. Аналітична частина роботи побудована на значному статистичному масиві, що характеризує предметну область дослідження за тривалий період часу. Це дозволяє зробити висновок про належну достовірність отриманих наукових результатів.

Важливу роль у вдалому написанні дисертаційної роботи відіграла компетентно підібрана й використана методична основа дослідження, зокрема, сукупність загальнонаукових та специфічних методів наукового

пізнання, серед яких: історико-логічний – для з'ясування генези поняття «ризику» в економічній теорії та практиці; аналізу та синтезу – для вивчення об'єкта та предмета дослідження; узагальнення та наукової абстракції – при вивченні основ функціонування контролально-перевірочної складової діяльності, встановленні взаємозв'язку і субординації стратегії, цілей і тактики діяльності фіiscalної служби; системний аналіз – при аналізі процедури моніторингу податкових ризиків і визначені послідовності здійснення контролально-перевірочних заходів платників податків; статистичного групування й порівняння – при аналізі звітних показників контролально-перевірочної діяльності та відпрацюванні ризиків підрозділами податкового та митного аудиту; графічний – для наочного ілюстрування досліджуваних явищ і процесів; економіко-математичне моделювання – при розробленні моделі комплексної системи фінансового моніторингу податкових ризиків у контролально-перевірчній роботі органів ДФС України.

Глибоке дослідження предмету дисертаційної роботи дозволило обґрунтувати висновки і розробити науково-практичні рекомендації щодо удосконалення процедури моніторингу податкових ризиків у контролально-перевірчній роботі органів ДФС України.

3. Достовірність і новизна наукових положень і висновків, сформульованих у дисертації. Новизна дисертаційної роботи полягає в науковому обґрунтуванні теоретичних і практичних аспектів процедури фінансового моніторингу податкових ризиків у контролально-перевірчній роботі органів ДФС України та основних напрямів її удосконалення. Зокрема, елементи наукової новизни містять такі результати дослідження, які стосуються:

– удосконалення концептуальних підходів загальної теорії ризику із виділенням ключових структурних елементів поняття «податкового ризику» у фіiscalній сфері діяльності держави (с. 17, 25) та виокремлення основних сутнісних характеристик податкових ризиків для держави, як одного із суб'єктів податкових відносин (с. 36–41);

- уdosконалення концептуальних підходів загальної теорії ризику із виділенням ключових структурних елементів поняття «податкового ризику» у фіiscalній сфері діяльності держави (с. 17, 25) та виокремленням основних сутнісних характеристик податкових ризиків для держави, як одного із суб'єктів податкових відносин (с. 36–41);
- розвитку наукових підходів до визначення понять «фінансовий моніторинг податкових ризиків» (с. 73); «податковий ризик» з позиції інтересів держави (с. 33) та «податковий ризик» з позиції платників податків (с. 33), «ризикова ситуація» (с. 46). А також підходів до визначення основних елементів податкового ризику – об'єкта й суб'єкта (с. 45–46), джерел та факторів (с. 46). Окремо, в процесі дослідження, були співставленні поняття «податковий ризик» із іншими поняттями, якими оперує вітчизняна економічна наука, а саме «податковий потенціал» (с. 30–33), «фіiscalний дисбаланс» (с. 31–32) та «податковий розрив» (с. 30–33). Це дало можливість сформувати ідентифікаційні характеристики цих фінансових понять та їх взаємозв'язок (с. 32–33);
- систематизації загальних класифікаційних ознак податкових ризиків та доповнення їх з точки зору контролюючого органу ознаками ймовірності виникнення, характеру та рівня бюджетних втрат, ступеня їх впливу при проведенні контрольно-перевірочних заходів (с. 48–52);
- запропонованих підходів до створення вітчизняної моделі розрахунку аудиторського ризику (DAR – Desired (acceptable) audit risk), який виражає міру готовності аудитора здійснити моніторинг податкових ризиків при організації контрольно-перевірочної роботи органів фіiscalної служби на якісному рівні (с. 120–123) та систему внутрішнього контролю по організації моніторингу податкових ризиків (с. 127–133);
- уdosконалення процесу моніторингу податкових ризиків за рахунок розробки комплексної системи фінансового моніторингу податкових ризиків та її представлення у вигляді відповідної моделі (с. 145). Використання цієї комплексної системи дозволить при здійсненні

контрольно-перевірочної роботи органами Державної фіiscalної служби України відмовитися від фрагментарного аналізу податкових ризиків і перейти до їх щоденного моніторингу; від епізодичності відпрацювання до безперервного процесу моніторингу; від обмеженого застосування до охоплення всіх структурних підрозділів (с. 141);

– методичних засади здійснення ризик-аналізу та оцінки податкових ризиків за рахунок використання системи аналітичних показників та реалізації запропонованого порядку розрахунку ймовірнісних показників зміни параметрів оподаткування (с. 185–190).

4. Наукове й практичне значення результатів дисертаційного дослідження. Окрім розробки дисертанта впроваджені у практичну діяльність державних органів, а саме: Головного управління Державної фіiscalної служби України у Тернопільській області при підготовці пропозицій щодо формування окремих положень проекту Плану роботи на 2016 рік, а також при підготовці щомісячного Звіту «Аудит-1» (довідка №79/10/19-00-16-00-08 від 16.12.15 р.); Головного управління Державної фіiscalної служби України в Івано-Франківській області при підготовці аналітичних матеріалів використовуються окремі оціночні дані щодо аналізу та представлення результатів роботи управління податкового та митного аудиту та їх районних підрозділів, відпрацювання ризиків і додаткових податкових поступлень (довідка від 17.12.15 №2088/10/09-19-04-40); Тернопільської митниці Державної фіiscalної служби України при розробленні та реалізації практичних заходів з управління ризиками, аналізі результатів і коригуванні вжитих заходів підрозділами, які здійснюють або організують, координують здійснення (довідка від 21.12.15 №4902/10/19-70-26).

5. Повнота відображення висновків і пропозицій дисертаційної роботи. На основі вивчення дисертації, автореферату та публікацій здобувача, можна стверджувати про достатній рівень обґрунтованості й достовірності результатів дослідження, їх новизну, повноту відображення

підтверджується публікаціями упродовж 2008-2016 рр. у колективних монографіях, вітчизняних та зарубіжних фахових наукових виданнях, публікаціях апробаційного характеру (автореф. с. 16–18).

За результатами дослідження опубліковано 11 наукових праць, з них: 5 статей – у наукових фахових виданнях, з яких 1 стаття у збірнику, що індексується у міжнародних каталогах і наукометричних базах, 5 – в інших виданнях та участь в 1-й колективній монографії. Повнота викладу основних результатів дисертації відповідає чинним вимогам Міністерства освіти і науки України.

6. Зауваження до змісту дисертації. Оцінюючи в цілому позитивно результати дослідження, проведеного Соколовою К.Ю., підкреслюючи науково-практичну значимість висновків і пропозицій її роботи, слід вказати на окремі зауваження та положення, які містять предмет дискусії, зокрема:

– в п. 1.2. роботи проведено аналіз наукових підходів до визначення економічного змісту таких фінансових явищ як «фіiscalний дисбаланс», «податковий потенціал», «податковий розрив» та «податковий ризик». Однак, при цьому доцільно було б закцентувати увагу на співвідношенні цих фінансових явищ з податковими ризиками і фіском та надати їх графічну інтерпретацію (с. 30 – 33).

– обґрутувуючи об'єктивну необхідність фінансового моніторингу податкових ризиків (с. 57 – 77) варто було б, окрім надмірної характеристики державного управління ризиками, дослідити проблему реалізації принципу податкового партнерства між податковими органами та платниками податків з метою гармонізації їх взаємовідносин;

– досліджаючи в п. 2.1 питання методичного забезпечення контролально-перевірочної роботи органів ДФС України та способів податкового контролю (с. 81 – 107), доцільно було б виокремити пропозиції щодо алгоритму взаємодії органів ДФС та її структурних підрозділів при організації моніторингу податкових ризиків, оскільки такі ризики можуть бути як актуальними так і не актуальними, з'являтися та зникати тощо;

- при здійсненні аналізу показників контрольно-перевірочної роботи органів фіiscalьної служби щодо юридичних осіб (с. 107-119), варто було б показати результати відпрацювання ризиків, за якими суб'єкти господарювання були включені в план-графік документальних перевірок, що дозволило б визначити ефективність роботи з податковими ризиками;
- робота значно виграла б, якщо б, при обґрунтуванні напрямів вдосконалення фінансового моніторингу податкових ризиків, дисертант окрім запропонованої комплексної системи фінансового моніторингу податкових ризиків у контрольно-перевірчній роботі органів ДФС України (с. 136 – 198) виокремила конкретні елементи проекту змін до нормативно-правових актів у цій частині, а також більше уваги приділила векторам підвищення ефективності контрольно-перевірочної роботи в умовах ризику та невизначеності;
- в п. 3.3 при здійсненні оцінки наявних підходів до адміністрування податкових ризиків в провідних країнах світу та особливостей застосовуваних в них процедур роботи з ризиками (с. 198 –210) не завжди вказується можливість адаптації такого досвіду, позитивні чи негативні його сторони для вітчизняної практики моніторингу податкових ризиків у контрольно-перевірчній роботі органів ДФС України.

Разом із тим, викладені зауваження та побажання не змінюють загальної позитивної оцінки теоретичного і практичного значення одержаних в ході дисертаційного дослідження результатів, оскільки свідчать про багатоаспектність та складність обраної теми.

7. Загальний висновок. Хоча наведені зауваження й дискусійні положення вказують на деякі неточності й суперечливі аспекти дисертаційного дослідження, проте в цілому вони тільки підкреслюють теоретичну складність обраної тематики дослідження та її практичну значимість. Автореферат відображає зміст дисертації, а опубліковані роботи висвітлюють наукову новизну дослідження.

З огляду на це, загалом позитивно оцінюючи зміст дисертації зазначимо, що вона є самостійним, завершеним науковим дослідженням, у якому одержано сукупність теоретичних і практичних результатів, які слугують розв'язанню важливого наукового завдання – обґрунтуванню науково-практичних рекомендацій, спрямованих на удосконалення процедури фінансового моніторингу податкових ризиків у контрольно-перевірочній роботі органів ДФС України.

Відповідно, дисертаційне дослідження Соколової Катерини Юріївни «**Фінансовий моніторинг податкових ризиків у контрольно-перевірочній роботі органів Державної фіiscalної служби України**» відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13 щодо кандидатських дисертацій «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року (із змінами і доповненнями від 19 серпня 2015 року № 656), а її автор – Соколова Катерина Юріївна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
директор Навчально-наукового інституту
інноваційних освітніх технологій
Тернопільського національного
економічного університету

О. М. Десятнюк

Вчений секретар:

М. А. Мудрак